Waarheid

Woordenboeken:

1 het ware; overeenstemming van woorden met feiten.
2 iets dat waar is; wat in werkelijkheid zo is.
3 echtheid, geldigheid, juistheid van o.a. (geloofs)overtuigingen, uitspraken en theorieën.
4 synoniem/omschrijving: 1) echtheid; 2) eerlijkheid; 3) feitelijkheid; 4) getrouwdheid aan de werkelijkheid; 5) geen leugen; 6) het betrouwbare; 7) onloochenbaar feit.

Enkele spreekwoorden, gezegden, uitdrukkingen:

1 Een waarheid als een koe *[iets wat vanzelfsprekend is, wat iedereen weet]*
2 De waarheid in pacht hebben *[menen gelijk te hebben]*
3 Al is de leugen nog zo snel, de waarheid achterhaalt haar wel. *[uiteindelijk komt de ware toedracht uit]*
4 De waarheid is als olie, ze komt altijd boven. *[de waarheid zal vanzelf aangetoond worden]*
5 De waarheid ligt in het midden *[noch het een, noch het ander is helemaal waar]*
6 Iemand de waarheid zeggen *[iemand streng toespreken; zeggen waar het op staat]*
7 De waarheid geweld aandoen *[dingen vertellen die niet waar zijn]*

Uitspraken van mensen:

1 Wijsheid kan alleen worden gevonden in waarheid. (*Goethe*)
2 Het ergert de mensen dat de waarheid zo eenvoudig is. (*Goethe*)
3 Wie zich niet laat overwinnen door de waarheid, zal overwonnen worden door de dwaling. (*Augustinus*)
4 De waarheid heeft nooit veel woorden nodig. (*Luther*)
5 De waarheid is nergens lid van. (*Schippers*)
6 De mensen struikelen zo nu en dan over de waarheid, maar de meesten krabbelen haastig overeind en lopen snel door alsof er niets was gebeurd. (*Churchill*)
7 De waarheid is altijd het sterkste argument. (*Sophocles*)
8 De waarheid bestaat, de leugen wordt uitgevonden. (*Braque*)
9 Zelfs al ben je een minderheid van één persoon, de waarheid is en blijft de waarheid. (*Ghandi*)
10 De waarheid meedelen, betekent dat je moet lijden. (*Kierkegaard*)

Bijbel:

O.T.: 1 אמת = èmeth (127 x):

a) **waarheid** 84, waarachtig 9, waar(teken) 2, waarachtiglijk 1; 96 x.
b) trouw 17, trouwelijk 4, getrouw 2, getrouwheid 2, getrouwelijk 1; 26 x.
c) divers: recht 1, oprechtelijk 1, bestendig 1, gewis 1, bevestiging 1; 5 x.

2 אמונה = èmoenah (49 x):

a) getrouwheid 10, trouwelijk 4, getrouwigheid 3, trouw 2, getrouw 1, gans getrouw (Spr. 28:20) 1; 21 x.
b) **waarheid** 18; 18 x; o.a. Dt. 32:4 (God is waarheid).
c) **geloof** 2 (Hos. 2:20 (Ik zal u Mij ondertrouwen in geloof (trouw); Hab. 2:4 (de rechtvaardige zal door zijn geloof leven); 2 x.
d) divers: in … ambt 4 (1Kro. 9:22), vastigheid 2, gewis 1 (Ex. 17:12), goedertierenheid 1; 8 x.

< אמון = èmoen: trouw 2, recht trouw 1, getrouwigheid 1, **waarachtig** 1 (Spr. 14:5: getuige); 5 x.

< אמן = ‘aman; 108 x: o.a. geloven, getrouw, gewis, **waar worden** 5 (1Kon. 8:26; 1Kro. 17:23,24; 2Kro. 1:9; 2Kro. 6:17), **waarmaken** 1 (Ge. 42:20).

N.T.: Gr.: **ἀληθεία** (alètheia; zn. f.) = waarheid 109, ware 1; 110 x. Verwante woorden:

1 alèthès (bn.): waarachtig 20, waar 4, met waarheid 1; 25 x.
2 alèthinos (bn.): waarachtig 21, ware 6; 27 x.

3 alètheuoo (w.w.): de waarheid zeggen 1 (Gal. 4:16), de waarheid betrachten 1 (Ef. 4:15); 2 x.
4 alèthoos (bn.): waarlijk 20, waarlijk 1; 21 x.

A M.b.t. God: O.a. Ex. 34:6; Ps. 36:6; Ps. 86:15; Ps. 89:3; Ps. 96:13; Ps. 138:2; Jer. 42:5; Za. 8:8; Ro. 3:4 (God zij waarachtig (1); alle mens leugenachtig); 1Th. 1:9 (de levende en waarachtige (2) God dienen).

Dt. 32:4 Hij is de Rotssteen, Wiens werk volkomen is; want al Zijn wegen zijn gerichte. God (El) is waarheid (èmoenah), en is geen onrecht; rechtvaardig en recht is Hij.

Ps. 31:6 In Uw hand beveel ik mijn geest; Gij hebt mij verlost, HEERE, Gij, God der waarheid! (El èmeth).

Jer. 10:10 Maar de HEERE God (Jehovah Elohiem) is (de) Waarheid (èmeth), Hij is de levende God, en een eeuwig Koning; …

Ps. 111:7 De **werken** Zijner handen zijn waarheid (èmeth) en oordeel. Al Zijn bevelen zijn getrouw (èmoenah).

Jh. 17:3 En dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de **enige** waarachtige (2) God, en Jezus Christus, Die Gij gezonden hebt.

B M.b.t. de Here Jezus Christus: O.a. Jes. 42:3 (met waarheid (1) zal Hij het recht voortbrengen); Ps. 40:11 (Uw waarheid (2) en Uw heil spreek Ik uit); Jes. 11:5 (gordel Zijner lendenen: gerechtigheid en waarheid (2); Ef. 4:21 (gelijk de waarheid in Jezus is); Jh. 7:19 + Jh. 8:14 (Jezus' getuigenis is waarachtig (1); Opb. 3:7 (Dit zegt de Heilige, de Waarachtige (2), Die de sleutel Davids heeft); Opb. 3:14 (Dit zegt de Amen, de trouwe en waarachtige (2) Getuige, het Begin der schepping Gods); Jh. 4:42 (Samaritanen: wij weten dat Deze waarlijk (4) is de Christus, de Zaligmaker der wereld); Jh. 6:14 (n.a.v. de wonderbare spijziging: Deze is waarlijk (4) de Profeet, Die in de wereld komen zou; Jh. 7:40); Jh. 6:55 (Mijn vlees is waarlijk (4) Spijs; Mijn bloed is waarlijk (4) Drank); Opb. 15:3 (rechtvaardig en waarach-tig (2) zijn Uw wegen, Gij Koning der heiligen); Opb. 16:7; Opb. 19:2.

Jh. 14:6 Jezus zeide tot hem: Ik ben de Weg, en de **Waarheid**, en het Leven. Niemand komt tot den Vader, dan door Mij. *Hendiatrys: de ware, levende Weg*.

Jh. 18:37 … (Jezus:) Hiertoe ben Ik geboren en hiertoe ben Ik in de wereld gekomen, opdat Ik der **waarheid** getuigenis geven zou. Een iegelijk, die uit de **waarheid** is, hoort Mijn stem.

Jh. 18:38 **Pilatus** zeide tot Hem: Wat is waarheid? En als hij dat gezegd had, ging hij wederom uit tot de Joden, en zeide tot hen: Ik vind geen schuld in Hem. Gr.: Τί ἐστιν ἀλήθεια (ti estin alètheia). *Dé Waarheid als Persoon stond toen vóór Pilatus (Jh. 14:6).*

Jh. 1:14 En het Woord is vlees geworden, en heeft onder ons gewoond (en wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als des Eniggeborenen van den Vader), vol van genade en waarheid.

Jh. 1:17 Want de wet is door Mozes gegeven, de genade en de waarheid is door Jezus Christus geworden.

1Jh. 5:20 Doch wij weten, dat de Zoon van God gekomen is, en heeft ons het verstand gegeven, dat wij de Waarachtige (2) kennen; en wij zijn in de Waarachtige (2), *namelijk* in Zijn Zoon Jezus Christus. Deze is de waarachtige (2) God, en het eeuwige Leven.

C M.b.t. Gods Geest: **De Geest der waarheid**: Jh. 14:17 (14:26: de Heilige Geest); Jh. 15:26 (= de Trooster); (2Jh. :2); (1Jh. 2:27: de zalving); 1Jh. 4:6 (t.o. de geest der dwaling); 1Jh. 5:6.

Jh. 16:13 Maar wanneer Die zal gekomen zijn, namelijk de Geest der waarheid, Hij zal u in al de waarheid **leiden**; want Hij zal van Zichzelven niet spreken, maar zo wat Hij zal gehoord hebben, zal Hij spreken, en de toekomende dingen zal Hij u verkondigen.

D M.b.t. Gods Woord: O.a. 2Sa. 7:28; Ps. 45:5 + Ps. 119:43 (het woord der waarheid (1); Ps. 119:160; Spr. 22:21 (redenen der waarheid (1); Pred. 12:10 (woorden der waarheid (1); Jes. 25:1 (Uw raadslagen van verre zijn waar-heid (2) en vastigheid); Mal. 2:6 (de wet der waarheid (1) was in Zijn mond: de priester); 2Kor. 4:2 (Woord Gods spre-ken = openbaring der waarheid); Jak. 1:18 (naar Zijn wil heeft Hij ons gebaard door het Woord der waarheid); 2Ti. 2:15 (het Woord der waarheid recht snijden).

Ps. 119:86 Al Uw geboden zijn waarheid (2); zij vervolgen mij met leugen, help mij.

Ps. 119:138 Gij hebt de gerechtigheid Uwer getuigenissen, en de waarheid (2) hogelijk geboden.

Jh. 17:17 Heilig ze in Uw waarheid (lett.: in dé Waarheid van U); Uw Woord (logos) is (de) waarheid.

Ef. 1:13 In Welken ook gij zijt, nadat gij **het woord der waarheid**, namelijk **het Evangelie uwer za-ligheid** gehoord hebt; … Kol. 1:5 (het Woord der waarheid, nl. het Evangelie).

De waarheid verkondigen: Ps. 40:11 (+ heil: uitspreken); Ps. 89:2 (uw waarheid met mijn mond bekend maken (2); Jes. 38:19: (bekend maken (1); Jes. 43:9 (getuigen: verkondigen: Het is (de) waarheid (1); Jer. 23:28 (profeet: spreke Mijn woord waarachtiglijk (1); Jer. 31:10; Jer. 26:15 (door de HEERE gezonden (1); Jer. 28:9 (profeet: als zijn profetie uitkomt, dan heeft de HEERE hem in der waarheid (1) gezonden); Jh. 16:13 (door de Geest: toekomende dingen); Jh. 8:40 (Here Jezus: Mens, Die u de waarheid gesproken heeft, welke Ik van God gehoord heb); 2Kor. 7:14; 1Pt. 1:25.

E Waarheid t.o. leugen (Gr.: pseudos): Ro. 1:25 (waarheid Gods veranderd in de leugen); 1Jh. 2:21 (geen leugen is uit de waarheid); Ro. 3:4 (alle mens leugenachtig).

Jh. 8:44 Gij zijt uit de vader de **duivel**, en wilt de begeerten uws vaders doen; die was een mensen-moorder van de beginne, en is in de waarheid niet staande gebleven; want geen waarheid is in hem. Wanneer hij de leugen spreekt, zo spreekt hij uit zijn eigen; want hij is een leuge-naar, en de vader derzelve leugen.

Tegengestelde begrippen: Jer. 9:5 (bedrieglijk, leugen spreken; verkeerd handelen); Ps. 119:86 (leugen); Spr. 12:17 (valsheden, bedrog); Jes. 59:4 (ijdelheid, leugen, moeite, ongerechtigheid); Jer. 9:3 (leugen, boosheid) e.a.

F Waarheid en wandel:

Gelovigen: Jes. 38:3; Jer. 4:2; Eze. 18:8; Za. 8:16,19 (de waarheid (1) spreken; de waarheid en de vrede liefhebben); Gal. 3:1 + 5:7 (de waarheid niet gehoorzaam zijn: wet/besnijdenis t.o. genade); Fil. 4:8 (al wat waarachtig (1) is … be-denkt dat); 2Th. 2:13 (**geloof** der waarheid); 1Ti. 2:4 (zalig worden: tot kennis der waarheid komen); 1Ti. 3:15 (huis Gods: hetwelk is een Gemeente des levenden Gods, een pilaar en vastigheid der waarheid); 2Pt. 1:12 (in de **tegenwoor-dige** waarheid versterkt zijn).

Ps. 86:11 Leer mij, HEERE Uw weg; ik zal in Uw waarheid (1) wandelen; verenig mijn hart tot de vreze Uws Naams.

Ps. 119:30 Ik heb verkoren de **weg** der waarheid (2), Uw rechten heb ik mij voorgesteld.

Spr. 12:17 Die waarheid voortbrengt, maakt gerechtigheid bekend; maar een getuige der valsheden, bedrog.

Spr. 14:5 Een waarachtig (‘emoen) getuige zal niet liegen; maar een vals getuige blaast leugens.

Jh. 3:21 Maar die de waarheid doet, komt tot het licht, opdat zijn werken openbaar worden, dat zij in God gedaan zijn.

Jh. 4:23 Maar de ure komt, en is nu, wanneer de ware (2) **aanbidders** den Vader aanbidden zullen in geest en waarheid; want de Vader zoekt ook dezulken, die Hem alzo aanbidden. Vs. 24.

Jh. 8:31,32 Jezus dan zeide tot de Joden, die in Hem geloofden: Indien gijlieden in Mijn Woord blijft, zo

zijt gij waarlijk (4) Mijn discipelen. En zult de waarheid **verstaan**, en de waarheid zal u **vrijmaken**. *De Heere Jezus sprak de waarheid tot de Joden: Jh. 8:40,45,46.*

Jh. 17:19 (17) En Ik heilige Mijzelven voor hen, opdat ook zij **geheiligd mogen zijn** in waarheid. Ef. 5:26.

1Kor. 5:8 Zo dan laat ons feest houden, niet in de oude zuurdesem, noch in de zuurdesem der kwaadheid en der boosheid, maar in de ongezuurde broden der oprechtheid en der waarheid. Vs. 7.

1Kor. 13:6 (De liefde) zij verblijdt zich in de waarheid (niet in de ongerechtigheid (≈ leugen).

Ef. 4:15 Maar de waarheid betrachtende (3) **in liefde**, alleszins zouden opwassen in Hem, Die het Hoofd is, *namelijk* Christus;

Ef. 4:25 Daarom legt af de leugen, en spreekt de waarheid, een iegelijk met zijn naaste; want wij zijn elkanders leden.

Ef. 5:9 De **vrucht** des Geestes (= Lichts) is in alle goedigheid, en rechtvaardigheid, en waarheid.

Ef. 6:14 Staat dan, uw lenden omgord hebbende met de waarheid, … *(wapenrusting van God)*.

Hb. 10:22 Zo laat ons toegaan met een waarachtig (2) hart, in volle verzekerdheid des geloofs, onze harten gereinigd zijnde van het kwaad geweten, en het lichaam gewassen zijnde met rein water.

1Pt. 1:22 Hebbende dan uw zielen gereinigd in de **gehoorzaamheid** der waarheid, door den Geest, tot ongeveinsde broederlijke liefde, zo hebt elkander vuriglijk lief uit een rein hart.

1Jh. 1:6 Indien wij zeggen, dat wij gemeenschap met Hem hebben, en wij in de duisternis wandelen, zo liegen wij, en **doen** de waarheid niet. 1Jh. 1:8; 1Jh. 2:4,5.

1Jh. 3:18 Mijn kinderkens, laat ons niet liefhebben met den woorde, noch met de tong, maar met de daad en waarheid *(waarachtige daad)*. Vs. 19.

2Jh. :4 Ik ben zeer verblijd geweest, dat ik van uw kinderen gevonden heb, die in de waarheid **wandelen**, gelijk wij een gebod ontvangen hebben van den Vader. 3Jh. :3,4 (8).

G Negatieve reactie op de (verkondiging van de) waarheid:

Jes. 48:1 (**niet** in waarheid (1) de God Israëls **vermelden**); Jes. 59:14,15 (dé waarheid (1) **ontbreekt** er); Jer. 5:1 (**niet gezocht**); Jer. 7:28 (waarheid (2): **uitgeroeid** van hun mond); Jer. 9:5 (**niet gesproken**); Ro. 2:8 (**ongehoorzaam** zijn); 2Th. 2:10 (**niet aangenomen**, om zalig te worden); 2Th. 2:12 (**niet geloofd**); 1Ti. 6:5 (ervan **beroofd**); 2Ti. 2:18 (**afgeweken**); 2Ti. 3:7,8 (**tegenstaan**); 2Ti. 4:4 (gehoor **afwenden**); Tit. 1:14 (**zich afkeren**); Hb. 10:26 (**willens zondigen**, na kennis der waarheid te hebben); Jak. 5:19 (ervan **afgedwaald**); 2Pt. 2:2 (wordt **gelasterd**).

Ro. 1:18 Want de toorn Gods wordt geopenbaard van den hemel over alle goddeloosheid, en ongerechtigheid der mensen, *als* die de waarheid in ongerechtigheid ten onder houden.

Ro. 1:21 Omdat zij, God kennende, Hem als God niet hebben verheerlijkt of gedankt; maar zijn verijdeld geworden in hun overleggingen en hun onverstandig hart is verduisterd geworden.

Ro. 1:25 *Als* die de waarheid Gods veranderd hebben in de leugen, en het schepsel geëerd en gediend hebben boven den Schepper, Die te prijzen is in der eeuwigheid, amen.

H Waarheid en begrippen die ermee verbonden worden (O.T.):

a) èmeth: Spr. 23:23 (+ wijsheid, tucht, verstand); Jer. 4:2 (+ recht, gerechtigheid); Jer. 33:6 + Za. 8:16,19 (+ vrede); Jer. 42:5 (+ gewis); Eze. 18:8 (+ recht); Za. 8:8 (+ gerechtigheid); Mal. 2:6 (+ geen onrecht; + vrede, rechtmatigheid).

b) èmoenah: Ps. 40:11 (+ gerechtigheid, heil, weldadigheid, trouw); Ps. 119:86 (geboden); Ps. 119:138

(getuigenissen); Ps. 143:1 + Spr. 12:7 + Jes. 59:4 (+ gerechtigheid); Jes. 25:1 (+ vastigheid).

I Toekomst van Israël:
o.a. Jer. 33:6 (hun openbaren overvloed van vrede en waarheid (1); Za. 8:3 (Jeruzalem zal geheten worden: **stad der waarheid** (1); Za. 8:8 (Ik zal hun tot God zijn, in waarheid (1) en gerechtigheid).